

İdare Hukuku Açısından Yazma Eser Kütüphanelerinin Yönetimi^(*)

*Administration of Manuscript Libraries in
Terms of Administrative Law*

Barış ACUN

Araştırma Görevlisi

*Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Hukuk Bilimleri Anabilim Dalı*

Anahtar Kelimeler

*Yazma Eser,
Taşınır Kültür Varlığı,
İdari Teşkilat,
Kamu Tüzel Kişiliği,
Cumhurbaşkanlığı
Kararnamesi.*

Keywords

*Manuscript,
Movable Cultural
Property,
Administrative
Organization,
Public Legal Entity,
Presidential Decree.*

Öz

Devlet tüzel kişiliği ve diğer kamu tüzel kişilerinin idaresinde farklı kamu kütüphane idareleri bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığıdır (Başkanlık). Yazma eser kütüphanelerinin idaresinde görevli ve yetkili olan bu kurum 28.12.2010 Tarih ve 6093 sayılı Kanun'la kurulmuştur. 2017 Anayasa değişikliğinin ardından Başkanlık, 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) ile yeniden kurulmuştur. Bu çalışmanın amacı, Başkanlığı idare hukuku açısından incelemektir. Çalışmada, Başkanlığa ilişkin temel düzenlemeler olan 6093 sayılı Kanun ve 4 numaralı CBK hükümleri incelenmiş; yazma ve nadir basma eserlerin hukuki niteliği, Başkanlığın kuruluşu, idari teşkilat içerisindeki yeri, teşkilâtı, görev ve yetkileri ve işlemlerine ilişkin birtakım hukuki sonuçlara varılmıştır.

Abstract

There are different public library administrations affiliated to the State and other public legal entities. One of them is the Presidency of the Turkish Manuscripts Institution (Presidency). This Presidency, which is responsible and authorized in the administration of manuscript libraries, was established by Law dated 28 December 2010 and No. 6093. After the 2017 Constitutional amendment, the Presidency was reestablished with the Presidential Decree No. 4. The aim of this study is to examine the Presidency in terms of administrative law. In the study, Law No. 6093 and Presidential Decree No. 4, which are the main regulations regarding the Presidency, were examined. We reached conclusions regarding the legal status of manuscripts, the establishment of the Presidency, its place in the administrative organization, its organizational structure, its duties, authorities, and acts.

^(*) Araştırma Makalesi.
Hakem denetiminden geçmiştir.
Gönderim Tarihi: 04.01.2022, Kabul Tarihi: 03.03.2022.

GİRİŞ

Latince elle yazılmış belge anlamına gelen *manuscriptum* sözcüğünden türeyen İngilizce *manuscript* (el yazması) sözcüğü “*basılı herhangi bir şeyden -özellikle matbaa kullanılmadan önce yazılanlardan- farklı olarak, mürekkep, kurşun kalem vb. ile elle yazılmış kitap, kâğıt veya diğer belgeler*” anlamına gelir¹. Lynn el yazmasını, “*genellikle kâğıt veya parşömen üzerine yazılarak doğrudan yazarın kendisi tarafından meydana getirilmiş ve çoğu kez yazarın kendi el yazısıyla yazılmış orijinal ve yayınlanmamış doküman*” olarak tanımlamaktadır². Türkiye’de yazma eserden anlaşılan elle yazılmış kitaptır. Elle yazılmakla birlikte kitap dışındaki materyallerin yazma teriminin dışında olduğu düşünülmektedir³. Türk hukuku açısından yazma eser kavramına baktığımızdaysa yazma eserin kapsamına kitap dışı materyaller de dâhildir. Başkanlığın kuruluşunu düzenleyen 4 numaralı CBK⁴ uyarınca yazma eser, “*elle yazılmış, tarihi, sanat veya içerik değeri olan kitap, mecmua, mektup, ferman, berat, levha, hat ve benzeri eserleri*” ifade eder. Ayrıca Başkanlığın görev alanına giren eserler yazma eserlerle de sınırlı değildir. 4 numaralı CBK uyarınca, yeni Türk harflerinin kabulünden önce eski harfle basılmış eserler de Başkanlığın görev alanına girer⁵.

Türk-İslam geleneğinde kitap ve kitabi bilgi kutsaldır. Türk-İslam yazma geleneğinin temsilcisi olan yazma eserleri baskı eserlerden farklı kılan temel özellik, her bir nüshanın birbirinden farklı özelliklerinin bulunması ve çoğu zaman birden fazla kişinin yoğun emeği sonucunda ortaya çıkmasıdır. Yazma eserler; medeniyetimize ait sosyal, bilimsel, kültürel, entelektüel ve geleneksel birikimi içermeleri ve gelecek kuşaklara aktarılması istenen veya istenmeyen kimlik bilinci için orijinal bilgi kaynakları olmaları, nadir ve tek nüsha oldukları için özel bir koruma ve saklamaya ihtiyaç duymaları ve içeriğinde yer alan tüm insanlığa faydalı bilgi ve mesajların anlaşılması ve geleceğe aktarılması gerekliliği gibi ortak sebeplerden dolayı kültür mirasıdır⁶.

Bu çalışmanın birinci bölümünde yazma eserlerin kültür varlığı niteliği araştırılmış, ikinci bölümünde ise Başkanlığın kuruluşuna ilişkin Kanun ve CBK hükümleri incelenerek Başkanlığın idari teşkilat içerisindeki yeri saptanmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde Başkanlığın idari faaliyet alanı tespit edilerek bu alana ilişkin görev ve yetkileri dört başlık altında toplanmış, dördüncü bölümünde ise Başkanlığın idari teşkilatının genel görünümü çizilmeye çalışılmıştır. Sonuç bölümünde ise ulaşılan hukuki sonuçlara yer verilmiştir.

I. YAZMA ESERLERİN TAŞINIR KÜLTÜR VARLIĞI NİTELİĞİ

Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirlerle İlgili 1970 UNESCO Sözleşmesi, 14 Kasım 1970 yılında Paris’te 122 devlet tarafından imzalanmıştır. Türkiye ise söz konusu sözleşmeye katılmayı 25.12.1979 tarihinde 2256 sayılı Kanun’la⁷ uygun bulmuş ve Sözleşme 13.10.1980 tarihinde Bakanlar Kurulu kararıyla⁸ onaylanmıştır. Sözleşme’nin 1. maddesinde farklı kategorilerdeki kültür varlıkları tanımlanmıştır. Sözleşme’nin 1.

¹ Online Etymology Dictionary (<https://www.etymonline.com>, E.T.: 20.12.2021).

² LYNN, M. Stuart: *Bilgi Ortamının Değiştirilmesinde Dijital ve Dijital Olmayan İşlemler Arasındaki Münasebetler Konusunda Açıklamalı Teknik Terimler Sözlüğü*, (Çev.) İLEMİN, Necla / BÜYÜKKIRCALI, Necla, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı Yayını, Ankara, 1994, s. 18.

³ KOZAN, Tuğçe: *Türkiye’de Yazma Eser Kütüphanelerinin Organizasyonu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016, s. 17.

⁴ 15.07.2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmî Gazete.

⁵ 4 numaralı CBK m. 723/1: “(...) e) Eski harfli nadir basma eser: 1/11/1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanunun yürürlüğe girdiği 3/11/1928 tarihinden önce eski harfle basılmış eserleri, (...) g) Yazma eser: Elle yazılmış, tarihi, sanat veya içerik değeri olan kitap, mecmua, mektup, ferman, berat, levha, hat ve benzeri eserleri, ifade eder.”

⁶ RUKANCI, Fatih: “Kültürel Mirasın Gelecek Kuşaklara Aktarılması ve Tanıtımında Yazma Eser Kütüphaneciliği”, *Erdem Dergisi*, 2018, Sayı 74, s. 102-104.

⁷ 06.01.1980 tarihli ve 16861 sayılı Resmî Gazete.

⁸ 26.01.1981 tarihli ve 17232 sayılı Resmî Gazete.

maddesine göre “*Bu sözleşme hükümlerine göre, dinsel nitelikte olsun olmasın, her devlet tarafından arkeoloji, tarih öncesi, tarih, edebiyat, sanat veya bilim için önemli olarak gösterilen ve aşağıdaki kategorilere giren değerler kültür varlığı sayılırlar: (...) h) az bulunur el yazmaları, 1500 yıllarından önce yapılmış baskılar, tarih, edebiyat ve bilim yönünden özel önem taşıyan eski kitaplar, yayınlar, belgeler (tek veya koleksiyon halinde)*”⁹. Sözleşme uyarınca nadir el yazmaları ve tipografinin en erken döneminde basılan kitapları -yani 1450’lerde Avrupa’da tipografik baskı sanatının icadından 15. yüzyılın sonuna kadar olanlar- ifade eden incunabula¹⁰ bu Sözleşme kapsamındaki kültür varlıklarındandır.

Türk hukuku bakımından kültür varlıklarına ilişkin temel düzenleme ise 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu¹¹ (KTVKK)’dur. KTVKK’nın 23. maddesinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları düzenlenmiştir. KTVKK’nın 24. maddesi uyarınca korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarından devlet malı niteliğinde olanların devletin elinde ve müzelerde bulundurulması, korunması ve değerlendirilmesi devlete aittir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, taşınır kültür ve tabiat varlıklarını elinde bulunduran gerçek ve tüzel kişilerden değerini ödeyerek satın alabilir.

Bir eserin bu Kanun kapsamında taşınır kültür ve tabiat varlığı olması onu kendiliğinden kamu malı haline dönüştürür mü? *Giritli ve Bilgen*, 1979 tarihli “İdare Hukuku Dersleri” isimli kitaplarında mahiyetleri gereği kamu mallarından bahsetmektedir. Yazarların yaptığı sınıflandırmaya göre mahiyeti gereği kamu mallarından biri de taşınır kamu mallarıdır. Yazarlar, Fransız yargı kararlarına atıfla bir kamu hizmetine tahsis edilen taşınır mallardan kolaylıkla ve derhal yerine konulamayanlar ve bu yüzden de hizmetin görülmemesi ya da çok zor görülmesi sonucunu doğuracak olanların taşınır kamu malı sayılacağını ifade etmişler ve 25.04.1973 tarih ve 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu’nun¹² 3. maddesini örnek göstererek bu çözümün Türk hukuku bakımından da geçerli olduğunu belirtmişlerdir¹³. Mülga Eski Eserler Kanunu’nun 3. maddesine göre “*Devlete ait arazi ve emlak ile, özel ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan emlak ve arazide, varlığı bilinen veyahut ileride meydana çıkacak olan her çeşit anıtlar, bütün taşınır ve taşınmaz eski eserler Devletin malıdır. Bunların kazılarla meydana çıkarılmaları, yerlerinde korunmaları, taşınır eski eserlerin müzelerde toplanmaları bu kanun hükümlerine göre yürütülür.*” Aynı Kanun’un 4. maddesine göre de “*Taşınır ve taşınmaz eski eserleri, yeniden bulanlar, malik oldukları veya işgal ettikleri arazinin içinde eski eser bulunduğunu bilenler veya böyle bir eserin varlığından haberdar olan malik ve zilyedler, bunu (...) bildirmeye mecburdurlar.*” Bu hükümlere ilave olarak taşınır eski eserlere ilişkin 20. maddede idareye taşınır eski eserleri usulüne uygun olarak tasnif ve tescil etme ve bunları müzelere alma yetkisi verilmiş, eski eser olmadıkları için tasnif ve tescil dışı bırakılanlarınsa sahiplerine veya zilyetlerine geri verileceği düzenlenmiştir. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, Eski Eserler Kanunu uyarınca bir taşınır malın eski eser niteliğinde olup olmadığını belirleme yetkisi idareye aittir. Yetkili idare, malın eski eser niteliğinde olduğuna karar verdiğinde onu müzelere alma yetkisine de sahiptir. Ancak bu hükümlerden kimi taşınır malların mahiyeti gereği kamu malı olduğu sonucunu çıkarmak kanaatimce mümkün değildir. Eski Eserler Kanunu’na göre kanunda belirtilen eski eser kategorilerinden birine giren bir taşınır malın idare tarafından eski eser niteliğinde olup olmadığına ilişkin bir belirleme yapılmasına gerek vardır. Böyle bir belirlemeye ihtiyaç duyulduğuna göre bu taşınır mal kategorisinin “mahiyeti gereği” kamu malı olduğundan bahsedilemez.

Öğretide *Özel*, özel hukuk kişilerinin mülkiyetinde bulunan eserlerin kültür varlığı olarak nitelense bile kamu malı niteliğine sahip olmadığını ileri sürmektedir¹⁴. Çünkü Türk idare hukuku öğretisinin genel kabul-

⁹ Sözleşme’nin Türkçe çevirisi için 8/1768 sayılı Bakanlar Kurulu kararının ekinde yer alan resmi çeviri esas alınmıştır. Sözleşme’nin orijinal metni için bkz. UNESDOC Digital Library, (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000133378>, E.T.: 20.12.2021).

¹⁰ Encyclopedia Britannica (<https://www.britannica.com>, E.T.: 20.12.2021).

¹¹ 23.07.1983 tarihli ve 18113 sayılı Resmî Gazete.

¹² 06.05.1973 tarihli ve 14527 sayılı Resmî Gazete.

¹³ GİRİTLİ, İsmet / BİLGİN, Pertev: *İdare Hukuku Dersleri*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1979, s. 105-106.

¹⁴ ÖZEL, Sibel: “Türk Hukukunda Kültür Varlıklarının Mülkiyeti”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2018, Cilt 24, Sayı 1, s. 216.

leri uyarınca bir malın kamu malı olarak nitelendirilebilmesi için iki şartın birlikte varlığı gereklidir. Bunlar, malın bir kamu tüzel kişinin mülkiyetinde bulunması şartı ile malın kamu hizmetine tahsis şartıdır. Malın özel hukuk gerçek veya tüzel kişinin mülkiyetinde olması halinde ilk şart gerçekleşmediği için söz konusu malın kamu malı olarak nitelendirilmesine imkân bulunmamaktadır¹⁵. Bu kapsamda özel hukuk kişilerinin mülkiyetindeki taşınır kültür varlıklarının mahiyeti gereği kamu malı olduğu görüşü kabul edilemez¹⁶.

KTVKK'nın 5. maddesinde devlet malı niteliği düzenlenmiştir. Buna göre “Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir.” Aynı Kanun'un 24/1. maddesine göre “Devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirilmeleri Devlete aittir. Bu gibi varlıklardan gerçek ve tüzel kişilerin ellerinde bulunanlar, değeri ödenerek Bakanlık tarafından satın alınabilir.” Her iki madde birlikte değerlendirildiğinde şu sonuca varmak mümkündür: KTVKK kapsamında taşınır kültür varlıkları üzerinde devlet mülkiyeti iki biçimde kurulmaktadır. Bunlardan ilki 5. madde uyarınca yeni bulunan taşınır arkeolojik eserin kanun gereği devlet malı olması, diğeri ise devletin satın alma veya bağış yoluyla kültür varlığının mülkiyet hakkına sahip olmasıdır. Her iki durumda da devlet mülkiyetindeki kültür varlıkları, kamu malıdır ve kamu mallarının hukuki rejimine tabidir. KTVKK'nın 5. maddesi uyarınca yeni bulunan taşınır arkeolojik eserin kamu malı olduğunda tartışma bulunmazken devletin satın alma veya bağış yoluyla kültür varlığının mülkiyetine sahip olduğu durumda da kültür varlığı, devlet mülkiyetine kamu hizmetine tahsis suretiyle geçtiği için kamu malıdır¹⁷.

KTVKK'nın 23/a maddesinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları arasında “yazma ve tezhipli kitaplar” da sayılmıştır. KTVKK kapsamında yazma ve tezhipli kitaplar, korunması gerekli taşınır kültür varlığı olmakla birlikte el yazması kitap dışı materyallerin, korunması gerekli taşınır kültür varlığı olup olmadığı tartışılabilir. 4 numaralı CBK uyarınca yazma eser, “elle yazılmış, tarihi, sanat veya içerik değeri olan kitap, mecmua, mektup, ferman, berat, levha, hat ve benzeri eserleri” ifade eder. 4 numaralı CBK uyarınca yazma eserler yalnızca kitaptan ibaret olmayıp kitap dışı materyaller de elle yazılmış olması ve tarihi, sanat veya içerik değeri olması halinde yazma eser kavramına dâhildir. KTVKK'nın 23/a. maddesinin lafzında ise “kitap” ibaresi yer aldığı için el yazması kitap dışı materyallerin KTVKK kapsamında korunması gerekli taşınır kültür varlığı olmadığı düşünülebilir. Ancak KTVKK'nın 23/a maddesine göre “(...) tarihi devirlere ait, (...) sanat tarihi açılarından belge değeri taşıyan ve ait oldukları dönemin sosyal, kültürel, teknik ve ilmi özellikleri ile seviyesini yansıtan her türlü kültür varlıkları” da korunması gerekli taşınır kültür varlığıdır. Kendine özgü özellikleri dikkate alındığında, bu madde kapsamındaki kriterleri sağlayan el yazması kitap dışı materyaller de korunması gerekli taşınır kültür varlığıdır.

Gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde KTVKK kapsamında korunması gerekli taşınır kültür varlığı olarak tasnif ve tescil edilebilecek yazma eserler bulunabilir. KTVKK'nın 25. maddesi uyarınca bunlar bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi olup Devlet müzesinde bulunması gerekli görülenler usulüne uygun olarak müzelere alınır. Tasnif ve tescil edilen yazma eserler, korunması gerekli taşınır kültür varlıkları olup ve bunlar KTVKK'nın 24. maddesine göre devlet tarafından satın alınabilir. KTVKK'nın 24/1. maddesine göre gerçek ve tüzel kişilerin ellerinde bulunan taşınır kültür varlıklarını değerini ödeyerek satın almaya Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilidir. Ancak maliklerin satma yükümlülüğünden bahsedilemez¹⁸. Korunması gerekli kültür varlığı olan yazma eserlerden

¹⁵ GÜLAN, Aydın: *Kamu Mallarından Yararlanma Usullerinin Tabi Olduğu Hukuki Rejim*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999, s. 23, 24.

¹⁶ ÖZEL, s. 224.

¹⁷ ÖZEL, s. 225.

¹⁸ ÖZEL, s. 230, 231.

devletin mülkiyetinde bulunanların kamu malı niteliğinde olduğunu ve kamu mallarının hukuki rejimine tabi olduğunu ifade etmek gerekir.

II. BAŞKANLIĞIN KURULUŞU VE İDARİ TEŞKİLAT İÇERİSİNDEKİ YERİ

A. Tarihsel Bilgi: Kanunla Düzenlenme

Yazma eserler; halk kütüphaneleri, kamu kurum ve kuruluşlarının (üniversiteler, mahalli idareler vb.) kütüphaneleri gibi farklı kamu kütüphanelerinde bulunabilir¹⁹. Yazma eserlerin çağdaş eserleri kamunun yararlanmasına sunan halk kütüphanelerinin idaresinde olması, hizmetin gereği gibi yerine getirilmesi bakımından geçmişte eleştirilmiştir. *Sefercioğlu* 1988 tarihli yazısında yazma eserlerin halk kütüphanelerinde dağınık, bakımsız ve işlemsiz olarak bulunması yerine belli merkezlerde topluca, bakımlı ve bibliyografik işlemleri tamamlanmış olarak hizmete sunulması gerekliliğini dile getirmiş, bu kapsamda yazma eserlerin Milli Kütüphane idaresine alınmasının uygun olacağını ifade etmiştir²⁰.

Yazma eserlerin merkezi idareden ayrı bir idari teşkilat içerisinde bulunması ve bu eserlere ilişkin kamu hizmetlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığından ayrı bir idari teşkilat tarafından sunulmasına ilişkin tercih, Milli Kütüphane idaresi lehine değil yeni bir kamu kurumu lehine olmuştur. Başkanlık ilk defa 28.12.2010 tarihli ve 6093 sayılı “Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun”²¹ ile kurulmuştur.

6093 sayılı Kanun’un 3. maddesi uyarınca Başkanlık; Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olup tüzel kişiliğe ve özel bütçeye sahiptir. Başkanlık, 3046 sayılı Kanun’un²² mülga 10. maddesi uyarınca bakanlık bağlı kuruluşudur. 3046 sayılı Kanun uyarınca Bakanlık bağlı kuruluşu ise “*bakanlığın hizmet ve görev alanına giren ana hizmetlerini yürütmek üzere, bakanlığa bağlı olarak özel kanunla kurulan, genel bütçe içinde ayrı bütçeli veya katma bütçeli veya özel bütçeli kuruluşlardır*”. Aynı maddenin ikinci fıkrası uyarınca bağlı kuruluş, merkez teşkilatı ve ihtiyaç halinde kurulan taşra teşkilatından oluşur. Bu dönemde Başkanlık merkez ve taşra teşkilatından oluşur biçimde teşkilatlandırılmıştır.

6093 sayılı Kanun’un 3. maddesine göre Başkanlığın merkezi İstanbul’dur. 6093 sayılı Kanun Tasarısının genel gerekçesinde²³, yazma eserlerin daha çok başta Süleymaniye yazma eser kütüphanesi olmak üzere İstanbul’daki kütüphanelerde bulunduğu ve bu kütüphanenin sahip olduğu eser koleksiyonu ve yerine getirdiği görevlerle yazma eserler anlamında bir merkez niteliğinde olduğu ifade edilmiştir. Süleymaniye yazma eser kütüphanesinin zenginliği ile bu kütüphanenin diğer yazma eser kütüphanelerine sağladığı teknik desteğin, Başkanlığın merkezinin İstanbul olarak belirlenmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Başkanlık, 6093 sayılı Kanun’un 3. maddesi uyarınca tüzel kişiliğe sahiptir. Kanun, Başkanlığın kamu tüzel kişiliğine sahip olup olmadığına ilişkin açık bir belirlemede bulunmamıştır. 2017 Anayasa değişikliğinden önceki halinde Anayasa’nın 123/3. maddesine göre kamu tüzel kişiliği kanunla veya kanunun verdiği yetkiye dayanarak idari işlemle kurulabilir²⁴. Kanunla kurulmakla birlikte kamu tüzel kişiliğine sahip olduğu kanunda açıkça belirtilmeyen kuruluşların kamu tüzel kişisi olup olmadığı; kamu gücü ayrıcalıkları kullanıp kullanmadığı, kanuni bir tekel olup olmadığı, mal, gelir ve personelinin statüsü gibi kriterlere göre

¹⁹ 6093 sayılı Kanun geçici m. 1/3 uyarınca Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı kütüphaneler, müzeler ve Milli Kütüphanede bulunan eserlerden Bakanlıkça uygun bulunanlar iki yıl içinde yazma eser kütüphanelerine devredilecektir.

²⁰ SEFERCİOĞLU, Necmeddin: “Milli Kütüphane’nin Devlet Teşkilatındaki Yeri”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 1988, Cilt 2, Sayı 1, s. 2.

²¹ 30.12.2010 tarihli ve 27801 sayılı Resmî Gazete.

²² 09.10.1984 tarihli ve 18540 sayılı Resmî Gazete. 3046 sayılı Kanun’un 10. maddesi, 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bkz. 09.07.2018 tarihli ve 30473 sayılı Resmî Gazete.

²³ Türkiye Yazma Eserler Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı ile Plan ve Bütçe ile Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonları Raporları (1/772) TBMM Dönem: 23 S. Sayısı: 472.

²⁴ 2017 değişikliğinden önce Anayasa m. 123/3: “*Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulur.*”

belirlenir²⁵. Genel olarak kamu gücü ayrıcalıkları; tüzel kişinin tek yanlı irade açıklamalarıyla kişi ve nesnelere hukuki durumlarında değişiklik yapabilen idari işlemler tesis edebilmesi, bunları resen icra edebilmesi, resen icraya engel olanlara zor kullanabilmesi, tesis ettiği idari işlemlerin hukuka uygunluk karinesinden yararlanması, gelirlerinin kamu geliri sayılması ve tahsillerinin özel kanunlara konu olması, malvarlıklarının kamu malı statüsünde olması, vergi istisna ve muafiyetlerine sahip olmasıdır²⁶.

Kamu gücü ayrıcalıklarından biri de vergi muafiyet ve istisnalarına sahip olmadır²⁷. 6093 sayılı Kanun'un 13. maddesine²⁸ göre Başkanlığın yaptığı işlemler ve düzenlediği kâğıtlar, damga vergisi ve harçtan müstesnadır. Başkanlığın damga vergisi ve harçlardan müstesna tutulması, kendisine tanınan bir kamu gücü ayrıcalığıdır. Ayrıca Kanun'un 12. maddesine²⁹ göre Başkanlığa düzenleme görev ve yetkisi tanınmış, bu kapsamda yönetmelik çıkarma yetkisi verilmiştir. Anayasa'nın 124/1. maddesi³⁰ uyarınca kamu tüzel kişileri yönetmelik çıkarmaya yetkilidir. Başkanlığa bir kamu gücü ayrıcalığı olan vergi muafiyeti tanınması ve yönetmelik çıkarma yetkisinin tanınması hususları birlikte düşünüldüğünde Başkanlığın bir kamu tüzel kişisi olduğu söylenebilir³¹. Kamu tüzel kişiliğine ilişkin kapsamlı bir çalışmada da Başkanlık, kamu tüzel kişiliğine sahip Kültür ve Turizm Bakanlığının bağlı kuruluşu ve bilimsel-teknik kamu kurumu olarak değerlendirilmiştir³².

B. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Düzenlenme

2017 Anayasa değişikliği sonucunda yürütmenin asli düzenleme aracı olarak CBK'ler hukukumuzda farklı bir anlamla giriş yapmıştır. Yürütme yetkisine ilişkin konularda Anayasa'nın 104/17. maddesindeki³³ sınırlamalara uygun olmak koşuluyla CBK çıkarılabilmektedir. Anayasa'nın 104/17. maddesinin 3. cümlesine göre kanunda açıkça düzenlenen konularda CBK çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen birçok konunun CBK ile düzenlenebilmesi amacıyla ilgili kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır. Uyum düzenlemeleri adı verilen bu düzenlemelerden biri 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'dir (KHK)³⁴. 703 sayılı KHK'nin 103. maddesiyle 6093 sayılı Kanun'un adı "Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Muafiyetlerine İlişkin" Kanun olarak değiştirilmiş ve 13, 15, 16 ve geçici 1. maddesi hariç diğer maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

703 sayılı KHK'nin ardından 4 numaralı "Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında" CBK ile Başkanlık yeniden kurulmuştur. 4 numaralı CBK'nin 724. maddesine göre Başkanlık, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliğe

²⁵ GÜNDAY, Metin: *İdare Hukuku*, 11. Baskı, İmaj Yayınları, Ankara, 2017, s. 78, 79; AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil: *Türk İdare Hukuku*, 12. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2020, s. 203; SEVER, D. Çiğdem: *Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında İdare Hukukunda Kanuna Dayanma İlkesi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2021, s. 171.

²⁶ GÜNDAY, s. 78, 79; AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, s. 208; ÇAĞLAYAN, Ramazan: "Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kıstasları", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2016, Sayı 7, s. 384 vd.

²⁷ AKYILMAZ / SEZGİNER / KAYA, s. 208; ÇAĞLAYAN, s. 396.

²⁸ 6093 sayılı Kanun mülga m. 13: "Başkanlık tarafından yapılan bütün işlemler ve düzenlenen kağıtlar, damga vergisi ve harçtan müstesnadır. Başkanlık, taraf olduğu davalarda ve icra takiplerinde yargı harçlarından ve teminat yatırma mükellefiyetinden muafır."

²⁹ 6093 sayılı Kanun mülga m. 12: "Başkanlık, Kanunla yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetleri, yönetmelik, tebliğ, genelge ve diğer idari metinleri düzenlemekle görevli ve yetkilidir."

³⁰ 2017 değişikliğinden önce Anayasa m. 124/1: "Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler."

³¹ Kanun tasarısının 12. maddesinde yönetmeliklerin kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içerisinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından çıkarılacağı düzenlenmişti. Ancak tasarı, Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda değişmiş Başkanlığa düzenleme (yönetmelik) çıkarma yetkisi verilmiştir. Komisyon Raporu'nda Başkanlığın tüzel kişiliğe sahip olması sebebiyle düzenleyici işlemler tesis edebilmesi değişikliğin gerekçesi olarak ifade edilmiştir. Bkz. TBMM Dönem: 23 S. Sayısı: 472.

³² İSBİR, K. Begüm: *Kamu Tüzel Kişiliği*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, s. 412 vd.

³³ Anayasa m. 104/17: "Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir."

³⁴ 09.07.2018 tarihli ve 30473 sayılı Resmî Gazete.

sahip, özel bütçeli bir kuruluştur³⁵. 6093 sayılı Kanun'da olduğu gibi 4 numaralı CBK'de de Başkanlığın kamu tüzel kişisi olup olmadığına ilişkin açık bir belirleme bulunmamaktadır.

Bu aşamada söz konusu Başkanlık gibi ilgili CBK'de yalnızca tüzel kişiliğe sahip olduğu belirtilen kurum ve kuruluşların özel hukuk tüzel kişisi olup olamayacağı, başka bir ifadeyle CBK ile özel hukuk tüzel kişisi kurulup kurulamayacağı sorusu tartışılmaya değerdir. Öğretide *Yasin*, Anayasa'da kamu tüzel kişiliğinin bir tanımının bulunmaması ve bir tüzel kişinin özel hukuk tüzel kişisi kategorilerinden biri biçiminde kurulmasının o tüzel kişinin kamusal faaliyet üstlenmesi gerçeğini değiştirdiğini ifade etmiş ve kanunla kurulması gereken kamu tüzel kişisini kanun koyucunun özel hukuk tüzel kişisi biçiminde kurabileceğini ve Cumhurbaşkanı'nın kamusal bir faaliyeti üstlenmek üzere özel hukuk tüzel kişisi kurabileceğini ifade etmiştir³⁶.

Cumhurbaşkanına kamu tüzel kişisi kurma yetkisi veren Anayasa'nın 123/3. maddesine göre "*Kamu tüzel kişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur.*". Bu hükümden anlaşılacağı üzere hem kanun koyucu ve hem de Cumhurbaşkanı kamu tüzel kişisi kurma konusunda yetkilidir. Fakat kanunun tabi olmadığı ancak CBK'nin tabi olduğu birtakım konu bakımından yetki sınırlamaları söz konusudur. Olağan dönem CBK'lerin hukuki rejimini, esas olarak, Anayasa'nın 104/17. maddesi düzenlemektedir. Anayasa'nın 104/17. maddesinin 3. cümlesi uyarınca kanunda açıkça düzenlenen bir konuda CBK çıkarılması mümkün değildir³⁷.

Özel hukuk tüzel kişilerinin dernek, vakıf, sendika, şirket gibi çeşitli türleri bulunmakta olup özel hukuk tüzel kişilerinin kuruluşunun düzenlendiği kanunlar mevcuttur. Örneğin derneğin kuruluşuna ilişkin konulardan sayılabilecek dernek tüzel kişiliğinin kazanılma anı konusu, Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 59. maddesinde; vakfın kuruluşuna ilişkin konulardan sayılabilecek vakfın tüzel kişilik kazanma anı ise TMK'nın "Kuruluş şekli" başlıklı 102. maddesinde, düzenlenmiştir. Vakıflar Kanunu'nun 5. maddesinde de yeni vakıfların TMK hükümlerine göre kurulacağı hüküm altına alınmıştır. Bunun gibi birçok özel hukuk tüzel kişisi kategorisinin kuruluşuyla ilgili olarak çeşitli kanunlarda hükümler bulunmaktadır. Özel hukuk tüzel kişilerinin kuruluşu konusu kanunlarla düzenlendiğinde, bu özel hukuk tüzel kişisi yapısında bir tüzel kişinin CBK ile kurulması ancak ilgili kanuna uygun olması halinde mümkün olacaktır³⁸. Bu sebeple Cumhurbaşkanı'nın CBK ile genel geçer bir biçimde özel hukuk tüzel kişisi kurabileceğini iddia etmek mümkün değildir.

Ayrıca ilgili CBK'de yalnızca tüzel kişiliğe sahip olduğu belirtilen kuruluşların kimi faaliyetlerinde özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olması, bu kuruluşların özel hukuk tüzel kişisi olduğunun değil, olmadığının bir belirtisi olarak da kabul edilebilir. Kamu gücü ayrıcalıklarına sahip ve kamusal faaliyet yürüten ancak hukuki ilişkilerinin bir kısmı özel hukuk alanında kalan tüzel kişilerin kimi faaliyetlerinde özel hukuka tabi kılındığının belirtilmesi, kamu gücü ayrıcalıklarına sahip olmalarına rağmen bunları özel hukuk tüzel kişisi olarak nitelendirmeyi gerektirmemektedir.

³⁵ 4 numaralı CBK m. 724/1: "*Bu Bölümün uygulanmasını sağlamak ve mevzuatla kendisine verilen görevleri yerine getirmek üzere Bakanlığa bağlı, tüzel kişiliği haiz, özel bütçeli ve merkezi İstanbul'da olan Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı kurulmuştur.*"

³⁶ YASİN, Melikşah: "Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Türk İdari Teşkilat Hukukuna Etkileri", *Anayasa Yargısı Dergisi*, 2019, Cilt 36, Sayı 1, s. 321.

³⁷ AYM, kanunda açıkça düzenlenen konu sınırını incelerken öncelikle o konuda çıkarılmış -CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade eden- bir kanun olup olmadığını ve kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığını tespit edeceğini ifade etmiştir. "... Anayasa'nın 104. maddesinin on yedinci fıkrasının dördüncü cümlesinde Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz denilmiştir. Buna göre öncelikle CBK'ların anılan Anayasa hükmü yönünden yapılacak denetiminde karşılaştırmaya esas olabilecek, daha önce çıkarılmış bir kanun olup olmadığının tespit edilmesi gerekir. Sonrasında ise -böyle bir kanun varsa- incelenen CBK kuralının kanunun açıkça düzenlediği konuyu düzenleyip düzenlemediği belirlenmelidir. Bu değerlendirme yapılırken önce ilgili kanunun CBK ile düzenlenen alanda hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi, ardından da kanundaki düzenlemenin açık olup olmadığının tespit edilmesi gerekir...". Bkz. AYM, T. 22.01.2020, E. 2018/125, K. 2020/4. AYM başka bir kararında kanunda açıkça düzenlenen konuda CBK çıkarılmayacağına ilişkin sınırlamayı belirginleştirmiş ve açıkça düzenlemeden ne anlaşılması gerektiği sorusunun cevabını vermiştir. "... Bu bağlamda CBK kuralı olmasaydı, karşılaştırmaya esas alınan kanun hükmünün CBK ile düzenleme yapılan konuya uygulanacak olup olmaması, CBK kuralının kanun ile düzenlenen konuda çıkarılıp çıkarılmadığına dair bir gösterge olacaktır..." Bkz. AYM, T. 23.01.2020, E. 2019/31, K. 2020/5.

³⁸ SEVER, s. 185.

Başkanlığın kanunla düzenlendiği dönemde kamu tüzel kişisi olduğuna ilişkin sonuca varmamızı sağlayan vergi muafiyeti günümüzde de geçerlidir. Şöyle ki 6093 sayılı Kanun'un yürürlükte kalan nadir hükümlerinden biri bu hususa ilişkindir. Ayrıca Başkanlığa bağlı kütüphanelerde bulunan yazma eserlerin kamu malı niteliğinde olması da Başkanlığın kamu tüzel kişisi olarak nitelendirilebilmesine imkân tanıyan bir kamu gücü ayrıcalığı olarak düşünülebilir. Ayrıca kanunla düzenlenme döneminde Başkanlığa tanınan görev ve yetkilerle CBK ile düzenlenme döneminde tanınan görev yetkiler bir istisna haricinde bire bir aynıdır³⁹. Sonuç olarak Başkanlığın kamu tüzel kişiliğine sahip bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olduğu sonucundan ayrılmayı gerektiren herhangi bir sebep bulunmamaktadır.

III. BAŞKANLIĞIN GÖREV VE YETKİLERİ

Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları, bilgi ve uzmanlık gerektiren belirli bir kamu hizmetine kamu tüzel kişiliği tanınmasıyla oluşur. Hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları kamu kurumları olarak da ifade edilmektedir. Belirli bir kamu hizmetinin devlet tüzel kişiliği dışında başka bir kamu tüzel kişisi tarafından yerine getirilmesinin hizmet gerekleri açısından daha uygun olacağı düşünülerek kamu kurumu kurulur. Bu sebeple kamu kurumlarında uzmanlık (ihtisas) ilkesi geçerlidir. Bu ilke uyarınca bir kamu kurumu yalnızca belirli bir kamu hizmetini yerine getirir. Ayrıca kamu kurumlarının faaliyet alanı coğrafi açıdan sınırlı olmayıp tüm ülke onların faaliyet alanını oluşturur⁴⁰. Uzmanlık (ihtisas) ilkesinin gereği olarak kamu kurumunun görev ve yetkileri, yerine getirdiği kamu hizmetine bağımlı olup ikincisi birincisinin sınırını oluşturur. Kamu kurumlarını kamu idarelerinden ayıran temel özellik budur⁴¹.

Başkanlık da bir kamu kurumu olduğu için görev ve yetkilerinin sınırını da yerine getirdiği kamu hizmeti belirler. Başkanlığın kuruluşunun düzenlendiği temel düzenleme günümüzde 4 numaralı CBK'dir. 4 numaralı CBK'nin "Amaç ve kapsam" başlıklı 722. maddesi uyarınca Başkanlığın faaliyet alanını, yazma eser kütüphanelerinin etkin bir biçimde hizmet sunmasına yönelik faaliyetlerle yazma ve nadir basma eserlerin toplanması, korunması, geleceğe ulaştırılması ve hizmete sunulmasına yönelik faaliyetler oluşturur. Başkanlığın görev ve yetkilerinin bu faaliyet alanına uygun olarak düzenlendiği söylenebilir.

Başkanlığın görev ve yetkileri, 4 numaralı CBK m. 724'te düzenlenmiştir. Başkanlığın görev ve yetkilerini dört başlık altında toplamak mümkündür. Yazma eser kütüphanelerinin etkin bir biçimde hizmet sunmasına ilişkin olanlar şunlardır: Başkanlık; kütüphaneleri eşgüdüm içinde yönetir, kütüphanecilik standartları oluşturur ve kütüphanecilik hizmeti sunar (CBK m. 724/1-a), eserlerle ilgili ilkeleri belirler ve ilgili mevzuatı oluşturur (CBK m. 724/1-b). Eserlerin toplanmasına ilişkin olanlar şunlardır: Başkanlık; kütüphane koleksiyonlarını zenginleştirir, eserlere ilişkin bilimsel çalışmaları destekler, eserlerin kayıtlanma ve tasniflenme işlemlerine ilişkin çalışmalar yürütür, veri tabanları oluşturur (CBK m. 724/1-d). Eserlerin korunması ve geleceğe ulaştırılmasına ilişkin olanlar şunlardır: Başkanlık; eserlerin saklanması sağlar (CBK m. 724/1-c), restorasyon ve konservasyon çalışmalarıyla ilgili ARGE faaliyetleri yürütür, malzeme temin eder ve bu çalışmaları yapar (CBK m. 724/1-ç), özel hukuk kişileriyle diğer kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan eserlerin talep üzerine bedelli veya bedelsiz restorasyon ve konservasyon çalışmalarını yapar (CBK m. 724/1-j), eserlerin dijital ve dijital olmayan arşivlerini oluşturur ve arşivleri hizmete sunar (CBK m. 724/1-ğ). Eserlerin bilim, kültür ve sanat dünyasının hizmetine sunulmasına ilişkin olanlar şunlardır: Başkanlık; eserlerin çeviri, sadeleştirme, tıpkıbasım çalışmaları ile içerik incelemelerini yapar, bu tür çalışmaları destekler ve çalışma sonuçlarını yayınlar (CBK m. 724/1-e), eserlerin yazıldıkları alfabenin en kolay şekliyle basımını gerçekleştirir (CBK m. 724/1-f), yazma eserler alanıyla ilgili yayınlar yapar ve yaptırır, yapılan yayınları kullanıma

³⁹ Söz konusu istisna ise şudur: 6093 sayılı Kanun'un 3/2-1. maddesinde "Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak" Başkanlığın görevi iken 4 numaralı CBK'nin 724/1- 1. maddesine göre "Kanunlar ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen diğer görevleri yapmak" Başkanlığın görevidir.

⁴⁰ ÖZAY, İl Han: *Günışığında Yönetim*, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017, s. 127 vd.

⁴¹ GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref / TAN Turgut: *İdare Hukuku C. 1 Genel Esaslar*, 13. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s. 242.

sunar (CBK m. 724/1-g), eserlerin tanıtımına ilişkin etkinlikler düzenler, yazma eserler alanına giren konular ve Türk el sanatlarıyla ilgili eğitim programları düzenler, Türk el sanatlarına ilişkin faaliyetler yürütür ve bu tür faaliyetleri destekler (CBK m. 724/1-ı), yurt içi ve yurt dışındaki kurum ve kuruluşlarla faaliyet alanına giren konular hakkında iş birliği yapar (CBK m. 724/1-i).

IV. BAŞKANLIĞIN İDARİ TEŞKİLATI

A. Merkez Teşkilatı

Başkanlık, merkez ve taşra teşkilatından oluşur. Başkanlığın kanunla düzenleme döneminde merkez teşkilatı hizmet birimleri; ana hizmet, danışma ve yardımcı hizmet birimleri olarak üçe ayrılmıştır.

Tablo 1: Kanunla Düzenleme Dönemi Başkanlık Merkez Teşkilatı

Başkan	Ana Hizmet Birimleri	Danışma Birimleri	Yardımcı Hizmet Birimleri
	Yazma ve Nadir Eserler Dairesi Başkanlığı	Hukuk Müşavirliği	İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
	Çeviri ve Yayım Dairesi Başkanlığı	Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı	
	Kitap Şifahanesi ve Arşiv Dairesi Başkanlığı	Başkanlık Müşavirleri	

CBK’de ise Başkanlığın merkez teşkilatında ana hizmet-danışma-yardımcı hizmet birimleri ayrımı kaldırılmıştır. Merkez teşkilatı, hizmet birimleri çatısı altında toplanmış; İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığının adı Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Hizmet birimlerinin görevleri 4 numaralı CBK’nin 726. maddesinde düzenlenmiştir.

Başkanlığın merkez teşkilatını incelerken Başkan’ın hukuki statüsünü de ele almak gerekir. Başkan, 3 numaralı “Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usullerine Dair” CBK’nin⁴² I sayılı cetvelinde yer alan ve bu sebeple CBK’nin 2/2. maddesi uyarınca doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından atanan bir üst kademe kamu yöneticisidir. 4 numaralı CBK’nin 724/5. maddesine göre Başkanlığın en üst yöneticisi olan Başkan, Kültür ve Turizm Bakanına karşı sorumludur. Başkan, Başkanlık teşkilatının faaliyet, işlem ve hesaplarını denetlemekle görevli ve yetkilidir. Başkan, Bakana karşı sorumlu olmakla birlikte Cumhurbaşkanı tarafından atanmakta ve görevden alınmaktadır⁴³.

Merkez teşkilatına ilişkin olarak yapılan değişikliklerden biri de Başkanlık Müşavirlerine ilişkindir. 6093 sayılı Kanun’un 4/8. maddesinde ise en fazla iki müşavirin görevlendirilebileceği düzenlenmişti. Ancak 4 numaralı CBK’de Başkanlık Müşavirleri bir hizmet birimi olarak oluşturulmakla birlikte müşavirlerin sayısına ilişkin bir sınırlandırma yapılmamıştır. 4 numaralı CBK’de sayısal bir sınırlandırma yapılmamış olmasının Başkana sınırsız sayıda müşavir görevlendirme imkânı yarattığı düşünülebilir. Ayrıca 6093 sayılı Kanun’un 4/8. maddesinde müşavirlerin özel önem ve öncelik taşıyan konularda görevlendirilebileceği düzenlenmişken 4 numaralı CBK’de bu yönde bir sınırlama yapılmamıştır. Buradan hareketle Başkanın özel önem ve öncelik taşımayan konularda da müşavir görevlendirmesi söz konusu olabilecektir. Başkana müşavir görevlendirme konusunda verilen bu yetkinin kanunla düzenlenme dönemindeki sınırlamalardan arındırılmış olması söz konusu yetkinin kamu hizmetlerinin gereklerine uygun olarak kullanılmamasına sebep olacağı düşünülebilir.

⁴² 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete.

⁴³ Kanunla düzenlenme döneminde de Başkan Bakana karşı sorumlu olmakla birlikte müşterek kararnameyle atanmaktaydı. Başkanın atanmasındaki asıl irade Bakana aitti. Bkz. 6093 sayılı Kanun mülga m. 8: “Başkan, dört yıllık süre için müşterek kararname ile atanır. Görev süresi dolan yeniden atanabilir. ... Yeniden atanmayan Başkan, kazanılmış hak aylık derecesine göre durumuna uygun başka bir kadroya atanır...”.

B. Taşra Teşkilatı ve Bunlara Bağlı İdari Birimler

Başkanlığın taşra teşkilatı Ankara, İstanbul ve Konya Bölge Müdürlüklerinden oluşur. Her bir bölge müdürlüğüne bağlı yazma eser kütüphaneleri 4 numaralı CBK'nin ellinci bölümünün sonunda gösterilmiştir. "Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Eser Sağlama Kurulu Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" (Eser Sağlama Yönetmeliği) m. 15/1'de bölge müdürlükleriyle bunlara bağlı yazma eser kütüphanelerinin yazma ve nadir basma eserlerin bağış başvurularını kabul edeceği düzenlenmişse de bunun bağış başvurularını kayıt altına almaktan ibaret olduğunu ifade etmek gerekir⁴⁴.

C. Sürekli Kurullar

1. Genel Olarak

Sürekli Kurullar hakkında yapılacak açıklamalar için gerekli olması sebebiyle Başkanlığın 6093 sayılı Kanun'a dayanarak çıkardığı düzenleyici işlemlerin akıbetini değerlendirmek önemlidir. Başkanlığa 6093 sayılı Kanun'un mülga 12. maddesiyle açıkça düzenleme yetkisi tanınmış, bu kapsamda Başkanlığın 2010 yılından itibaren yaptığı düzenleyici işlemler yürürlüğe girmiştir. 6093 sayılı Kanun'un birçok hükmü 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmakla birlikte söz konusu KHK'nin geçici 16. maddesinde bu KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu KHK ile değişiklik yapılan kanunlar gereği yürürlüğe konulan işlemlerin yürürlükten kaldırılmadığı müddetçe geçerliliklerini sürdüreceği hüküm altına alınmıştır⁴⁵. Bu hüküm sebebiyle Başkanlığın 2010 yılından itibaren yaptığı düzenleyici işlemler halen yürürlüktedir.

Sürekli Kurullara ilişkin CBK ile yapılan değişiklik, bazı üyelerin görev sürelerine ilişkindir. 6093 sayılı Kanun'da Sürekli Kurulların bakanlıkça belirlenen üyeleri olan öğretim üyelerinin görev süresi iki yıl olarak belirlenmişti. Görev süresi sona eren üyenin yeniden seçilebilmesi mümkündür⁴⁶. 4 numaralı CBK'de ise Sürekli Kurulların bakanlıkça belirlenen öğretim üyelerinin görev süresi belirlenmemiş, 6093 sayılı Kanun'da yer alan görev süresine ilişkin hüküm de 703 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak 6093 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkarılan Eser Sağlama Yönetmeliği'nin 5/3. maddesinde bakanlıkça belirlenen üyelerin görev süresinin iki yıl olduğu ve görev süresi dolanların yeniden seçilebileceği düzenlenmiştir. 6093 sayılı Kanun'daki görev süresine ilişkin hükmün yürürlükten kaldırılması sebebiyle söz konusu yönetmelik hükmünün günümüzde hukuka aykırı hale geldiği söylenebilir. Şöyle ki idarenin türev düzenleme aracı olan yönetmelikler, Anayasa'nın 124/1. maddesi uyarınca kanunların ve CBK'lerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla çıkarılabilir. Günümüzde 6093 sayılı Kanun'da üyelerin görev süresine ilişkin hiçbir belirleme olmadığı için başka bir ifadeyle söz konusu yönetmelik hükmünün herhangi bir kanuni dayanağı kalmadığı için hukuka aykırı hale geldiği söylemek mümkündür. Ayrıca 6093 sayılı Kanun'da Sürekli Kurullarda Başkanlık dışından üye olarak görev yapanlara huzur hakkı ödenmesi öngörülmüşken⁴⁷ bu husus 4 numaralı CBK'de öngörülmemiştir. 6093 sayılı Kanun'a dayanılarak çıkarılan Eser Sağlama Yönetmeliği'nde ise Eser Sağlama Kuruluna Başkanlık dışından katılan üyelere huzur hakkı ödenmesi düzenlenmiştir⁴⁸. Yukarıda görev süresine ilişkin yönetmelik hükmü için yaptığımız yorum burada da

⁴⁴ Bkz. Bölüm IV-C-3.

⁴⁵ 703 sayılı KHK geçici m. 16: "Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, Bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılan kanunların ve kanun hükmünde kararnamelerin ilgili maddeleri gereğince yürürlüğe konulmuş olan tüzükler, nizamnameler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür."

⁴⁶ 6093 sayılı Kanun mülga m. 5/2: "Kurulların Bakanlıkça belirlenen üyelerinin görev süresi iki yıldır. Görev süresi dolan üye yeniden seçilebilir..."

⁴⁷ 6093 sayılı Kanun mülga m. 5/2: "Danışma Kuruluna Kurum dışından katılan üyelere yılda iki toplantıdan fazla olmamak üzere toplantı başına (5.000); Eser Sağlama Kuruluna Kurum dışından katılan üyelere de yılda altı toplantıdan fazla olmamak üzere toplantı başına (3.000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpılması sonucu bulunacak tutarda huzur hakkı ödenir."

⁴⁸ Eser Sağlama Yönetmeliği m. 11/1: "Kanunun 5 inci maddesi uyarınca, Kurula Başkanlık dışından katılan üyelere, yılda altı toplantıdan fazla olmamak üzere toplantı başına 3000 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpılması sonucu bulunacak tutarda huzur hakkı ödenir."

geçerli olup huzur hakkı ödenmesinin dayanağı olabilecek kanun hükmü yürürlükten kaldırıldığı için söz konusu yönetmelik hükmü de hukuka aykırı hale gelmiştir. Sonuç olarak söz konusu Yönetmelik, 703 sayılı KHK'nin geçici 16. maddesi uyarınca yürürlükte olmakla birlikte yukarıda bahsedilen hususlara ilişkin yönetmelik hükümlerinin kanuni dayanağı kalmadığı için hukuka aykırı hale geldiği söylenebilir.

6093 sayılı Kanun'da Başkanlık bünyesinde oluşturulan ve Danışma Kurulu ile Eser Sağlama Kurulundan ibaret olan Sürekli Kurullar 4 numaralı CBK'de de öngörülmüştür.

2. Danışma Kurulu

4 numaralı CBK'nin 727/1. maddesine göre Danışma Kurulu; Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı, Yazma Eserler Kurumu Başkanı, Devlet Arşivleri Başkanı, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü ile Bakanlıkça üniversitelerin bazı bölümlerinden⁴⁹ altı öğretim üyesi olmak üzere on kişiden oluşur. Kanunla düzenlenme döneminde Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı üyeyken yeni dönemde Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı üyedir⁵⁰. Kanunla düzenlenme döneminde Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürü Danışma Kurulu üyesiyken CBK ile düzenlenme döneminde Devlet Arşivleri Başkanı üyedir⁵¹. Kanunla düzenlenme döneminde Milli Kütüphane Başkanı da Danışma Kurulu üyelerinden biriydi. Ancak Milli Kütüphane Başkanlığı görevi günümüzde bulunmamaktadır⁵².

4 numaralı CBK'nin 727/1. maddesi uyarınca Danışma Kurulu, Başkanlığın faaliyet alanını oluşturan yazma ve nadir basma eserlerin toplanması, korunması, geleceğe ulaştırılması ve hizmete sunulmasına ilişkin konulardaki yaklaşım, uygulama ve öncelikleri belirlemek amacıyla tavsiye ve görüş niteliğinde kararlar alır.

3. Eser Sağlama Kurulu

Başkanlık bünyesindeki bir diğer Sürekli Kurul da Eser Sağlama Kuruludur. 4 numaralı CBK'nin 727/2. maddesine göre Eser Sağlama Kurulu; Yazma ve Nadir Eserler Dairesi Başkanı, Bölge Müdür-

⁴⁹ 4 numaralı CBK m. 727: "... Türk dili ve edebiyatı, Arap dili ve edebiyatı, Fars dili ve edebiyatı, tarih, kütüphanecilik, arşivcilik, bilgi ve belge yönetimi, sanat tarihi bölümleri ve ilahiyat fakültelerinden dört öğretim üyesi ile taşınır kültür varlıklarının korunması ve restorasyonu, Türk el sanatları, kimya ve biyoloji bölümlerinden belirlenen iki öğretim üyesi ...".

⁵⁰ 2017 Anayasa değişikliği sonrasında Bakanlık teşkilatları 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında CBK ile düzenlenmiş, yeni sistemde müsteşarlık görevine yer verilmemiş, onun yerine bakan yardımcılığı görevi ihdas edilmiştir. Bkz. 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete. 2017 Anayasa değişikliği öncesinde müsteşar, kariyer ve liyakat ilkelerine göre bir devlet memuruyken yeni sistemde bakan yardımcısı devlet memuru olmak zorunda değildir. Bkz. BÖLÜKBAŞI, Mustafa Oğuzhan: "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemindeki Bakan Yardımcısı ile Önceki Sistemdeki Bakan Yardımcısı ve Müsteşarın Kıyaslanması", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2021, Cilt 12, Sayı 1, s. 296.

⁵¹ 2017 Anayasa değişikliği sonucunda Başbakanlık kaldırılmış, Başbakanlığa bağlı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Devlet Arşivleri Başkanlığı adı altında Cumhurbaşkanlığına bağlanmıştır. Devlet Arşivleri Başkanlığı 11 numaralı Devlet Arşivleri Başkanlığı Hakkında CBK ile düzenlenmiştir. Bkz. 16.07.2018 tarihli ve 30480 sayılı Resmî Gazete.

⁵² Milli Kütüphane Başkanlığı, 703 sayılı KHK yürürlüğe girmeden önce Kültür ve Turizm Bakanlığı ana hizmet birimlerinden biridir. Bkz. 16.04.2003 tarih ve 4848 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun m. 7/1: "*Kültür ve Turizm Bakanlığının merkez teşkilatındaki ana hizmet birimleri şunlardır: ... 1) Milli Kütüphane Başkanlığı...*". Milli Kütüphane Başkanlığının hukuki statüsü ise 23.03.1950 tarih ve 5632 sayılı Milli Kütüphane Kuruluşu Hakkında Kanun'la düzenlenmiştir. Bkz. 29.03.1950 tarihli ve 7469 sayılı Resmî Gazete. 5632 sayılı Kanun uyarınca Ankara'da kurulan Milli Kütüphane, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlıydı. Ancak 703 sayılı KHK ile 4848 sayılı Kanun ve 5632 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış; Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1 numaralı CBK ile düzenlenmiş ancak Milli Kütüphane Başkanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığının merkez teşkilatında ayrı bir birim olarak teşkilatlandırılmıştır. Milli Kütüphaneyle bağlantılı görev ve yetkiler, Bakanlığın hizmet birimi olan Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Bkz. 1 numaralı CBK m. 282/1: "*Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkileri şunlardır: (...) k) Milli Kütüphaneye şahıslar ve kurumlar tarafından, bağış suretiyle yapılacak kitap ve eşya yardımlarını kabul etmek, bunların ne şekilde kullanılacağı hakkında usul ve esasları belirlemek, ...*". 1 numaralı CBK m. 282/2: "*Milli Kütüphanenin bünyesinde oluşturulan Bibliyografya Merkezinin görev ve yetkileri Bakanlıkça belirlenir.*". Tüm bu değişikliklerin sonucunda Milli Kütüphane ayrı bir idari birim olmaktan çıkartılmış, Milli Kütüphanenin Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı diğer kütüphanelerden herhangi bir farkı kalmamıştır. Böylelikle 1946 yılında kuruluş adımları atılan ve 1950 yılında resmi olarak kurulan ve günümüze kadar varlığını sürdüren Milli Kütüphanenin birikimi ve deneyimi göz ardı edilmiştir. Türk Milli Kütüphanesinin güncel durumundaki belirsizliği ve kütüphanecilik hizmetleri açısından yaşanan endişeleri dile getiren bir yazı için bkz. YILMAZ, Bülent: "Türk Milli Kütüphanesi ile İlgili Güncel Durum Üzerine", *Türk Kütüphaneciliği*, 2019, Cilt 33, Sayı 3, s. 165 vd.

leri ve Bakanlıkça üniversitelerin bazı bölümlerinden⁵³ üç öğretim üyesi olmak üzere yedi üyeden oluşur. 4 numaralı CBK ile Eser Sağlama Kurulunun üye kompozisyonunda değişiklik yapılmamıştır.

Yazma ve nadir basma eserlerin kütüphanelere kazandırılması günümüzde iki yoldan olmaktadır. Bunlardan biri satın alma, diğeriye bağıştır. Eserlerin mübadele yoluyla kütüphanelere kazandırılması fikri, 1925 yılında *Hamit Zübeyr* tarafından ortaya atılmışsa da bu fikir itibar görmemiştir. Günümüzde de mübadele yoluyla kazanımın kabul edilemez olduğu savunulmaktadır⁵⁴. 4 numaralı CBK'nin 727/2. maddesine göre Eser Sağlama Kurulunun görev ve yetkisi, yazma ve nadir basma eserlerin Başkanlık kütüphanelerine satış ve bağışlama yoluyla kazandırılmasına yönelik kararları almaktır. Eser Sağlama Kurulu, satış yoluyla Başkanlığa kazandırılacak eserleri ve bunların maddi değerlerini tespit eder. Eser Sağlama Kurulu kararları Başkanın onayı ile yürürlüğe girer⁵⁵.

Bağış kabulüne ilişkin hem 4 numaralı CBK'de hem de Eser Sağlama Yönetmeliği'nde hükümler bulunmaktadır. 4 numaralı CBK'nin 727/2. maddesine göre "*Kurul, (...) eserlerin Başkanlık kütüphanelerine kazandırılması amacıyla (...) bağış kabulüne yönelik karar alır.*". Eser Sağlama Yönetmeliği'nin 6/1-b. maddesine göre bağış başvurularının kabulüne yönelik karar alma Eser Sağlama Kurulunun görevidir. Ancak Eser Sağlama Yönetmeliği'nin 15/1. maddesine göre "*Başkanlığa bağlı Bölge Müdürlükleri ve Yazma Eser Kütüphaneleri, koleksiyonlarını zenginleştirmek üzere bağış başvurularını kabul eder.*". O halde, eser bağışının kabulünde hangi idari birim yetkilidir? Eser bağışlamak için bağışlayanın bölge müdürlüğü veya buna bağlı yazma eser kütüphanelerine başvuru yapması gerekir. Bağış bir özel hukuk sözleşmesi olduğu için bağışlayanın irade açıklaması öneri olarak kabul edilebilir⁵⁶. Bağışlayana bağışlamak istediği eserin geçici olarak alındığına dair bir form verilir (Eser Sağlama Yönetmeliği Ek-3). Bu aşamada söz konusu eserin bağışlanmak istendiği bu idari birimler tarafından kayıt altına alınmaktadır. Eser Sağlama Yönetmeliği'nin 6/1-b. maddesi uyarınca bağış başvurularının kabulüne yönelik karar almak Eser Sağlama Kurulunun görevi olduğu⁵⁷ ve aynı yönetmeliğin 15/1-a. maddesi⁵⁸ uyarınca bölge müdürlüklerinin ve yazma eser kütüphanelerinin bağışı kabul edilebilecek eserlerin listesini Başkanlığa ulaştıracağı düzenlendiği için bir eserin bağışının kabulünde yetkili olan idari birim Eser Sağlama Kuruludur. Eser Sağlama Kurulu, bağışlanmak istenen eserlerin Başkanlık tarafından kabul edilmesine ilişkin karar alır. Başkanın onayıyla yürürlüğe girecek olan bu kararın Başkanlığın kabul beyanı olduğu söylenebilir. Sonuç olarak Başkanlığın taşra teşkilatına dahil bölge müdürlükleriyle bunlara bağlı yazma eser kütüphanelerinin bağış kabul etme yetkisinden değil, bağış başvurularını kayıt altına alma yetkisinden bahsedilebilir.

D. Araştırma ve Eğitim Merkezi

4 numaralı CBK'nin 728. maddesine göre Başkanlık, Araştırma ve Eğitim Merkezi kurabilir. Kurulacak Araştırma ve Eğitim Merkezi, 4 numaralı CBK'nin 724/1-ı. maddesindeki görevi yerine getirmekle görevlidir. Araştırma ve Eğitim Merkezi, Başkanlığın faaliyet konularıyla ilgili eğitim ve kurslar düzenler. 4 numaralı CBK'nin 728/2. maddesinde Araştırma ve Eğitim Merkezinin kuruluş ve çalışma usul ve esaslarının yönetmelikle düzenleneceği ifade edilmiştir. Kamu tüzel kişiliğine sahip

⁵³ 4 numaralı CBK m. 727/2: "... kütüphanecilik, arşivcilik, bilgi ve belge yönetimi, Türk dili ve edebiyatı, Arap dili ve edebiyatı, Fars dili ve edebiyatı, tarih, Türk el sanatları, taşınır kültür varlıklarının korunması ve restorasyonu, sanat tarihi bölümleri veya ilahiyat fakültelerinden belirlenen üç öğretim üyesi ...".

⁵⁴ CUNBUR, Müjgan: "Yazma Kütüphanelerimiz Bugünkü Durumları ve Meseleleri", *Türk Kütüphaneciliği*, 1970, Cilt 19, Sayı 1, s. 13.

⁵⁵ 4 numaralı CBK m. 727/2: "... Kurul kararları Başkanın onayı ile yürürlüğe girer...".

⁵⁶ Öneri ve kabul beyanları hakkında bkz. EREN, Fikret: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 243 vd.

⁵⁷ Eser Sağlama Yönetmeliği m. 6: "*Kurulun görevleri şunlardır: a) Bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinde atıf yapılan kriterler doğrultusunda satın alınacak eserlere karar vermek ve eserlerin maddi değerlerini tespit etmek, b) Bölge ve Kütüphane Müdürlüklerine yapılan bağış başvurularının kabulüne yönelik karar almak.*".

⁵⁸ Eser Sağlama Yönetmeliği m. 15/1-a: "*Bölge Müdürlükleri ve Kütüphane Müdürlükleri tarafından bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesinde atıf yapılan kriterler doğrultusunda bağışı kabul edilebilecek eserlerin listesi, Kurul toplantısından önce Yazma ve Nadir Eserler Daire Başkanlığına ulaştırılır.*".

olan Başkanlığın kuracağı idari birimin kuruluş ve çalışma usul ve esaslarını kendi çıkaracağı yönetmelikle düzenlemesi gerekir.

SONUÇ

Yazma eser kütüphanelerinin yönetimi 2010 yılında kanunla kurulan Başkanlığa verilmiştir. 2017 Anayasa değişikliği sonrasında Türk idari teşkilatında yapılan ilk değişikliklerle Başkanlık CBK ile yeniden düzenlenmiştir. 6093 sayılı Kanun, 4 numaralı CBK ve Başkanlığa ilişkin diğer düzenleyici işlemlerden ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

1. Başkanlığın kamu tüzel kişiliğine sahip olması bakımından herhangi bir değişiklik yaşanmamıştır. Başkanlık halen kamu tüzel kişiliğine sahip olup bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşudur.
2. Başkanlığın faaliyet alanı, yazma eser kütüphanelerinin etkin bir biçimde hizmet sunmasına ve yazma ve nadir basma eserlerin toplanması, korunması, geleceğe ulaştırılması ve hizmete sunulmasına ilişkin faaliyetler olduğu için görev ve yetkileri de bununla ilgili ve sınırlıdır. Başkanlığın görev ve yetkilerini dört başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar; yazma eser kütüphanelerinin etkin bir biçimde hizmet sunmasına ilişkin olanlar, eserlerin toplanmasına ilişkin olanlar, eserlerin korunması ve geleceğe ulaştırılmasına ilişkin olanlar ve eserlerin bilim, kültür ve sanat dünyasının hizmetine sunulmasına ilişkin olanlardır.
3. Başkanlık merkez ve taşra teşkilatından oluşmaktadır. Merkez teşkilatında ana hizmet-danışma-yardımcı hizmet birimleri ayrımının kaldırılması ve teşkilatın, hizmet birimleri çatısı altında toplanması dışında önemli bir değişiklik olmamıştır. Başkan, Cumhurbaşkanı tarafından atanmakla birlikte Kültür ve Turizm Bakanına karşı sorumludur. Başkanlık müşavirlerine ilişkin kanunla düzenleme dönemindeki sayı ve “özel önem ve öncelik taşıyan konularda görevlendirme” kriteri kaldırılmıştır. Başkanlığın taşra teşkilatı üç Bölge Müdürlüğünden oluşmaktadır. Eser Sağlama Yönetmeliği’nde bölge müdürlükleriyle bunlara bağlı yazma eser kütüphanelerinin bağış başvurularını kabul edeceği düzenlenmişse de bu yetki, bağış başvurularını kayıt altına almaktan ibarettir.
4. Başkanlık bünyesindeki Danışma Kurulu ve Eser Sağlama Kurulundan oluşan Sürekli Kurullar CBK ile devam ettirilmiştir. Sürekli kurullara ilişkin CBK ile yapılan değişiklik, bazı üyelerin görev sürelerine ilişkindir. Bakanlıkça belirlenen üyelerin görev sürelerine ilişkin iki yıllık süre CBK’de öngörülmemiştir. 6093 sayılı Kanun’da yer alan görev süresine ilişkin hüküm yürürlükten kaldırıldığı için Yönetmelik’te yer alan söz konusu üyelerin görev sürelerine ilişkin iki yıllık süre sınırı hukuka aykırıdır. Benzer biçimde Başkanlık dışından Sürekli Kurullara seçilen üyelere ödenecek huzur hakkına ilişkin düzenlemeye de CBK’de yer verilmemiştir. 6093 sayılı Kanun’da yer alan huzur hakkına ilişkin hüküm de yürürlükten kaldırıldığı için huzur hakkına ilişkin Yönetmelik hükmü de hukuka aykırıdır. Danışma Kurulunun kararları tavsiye ve görüş niteliğindedir. Bağış başvurularını kabul etme yetkisi Eser Sağlama Kuruluna aittir.
5. Başkanlığın 2010 yılından itibaren yapmış olduğu düzenleyici işlemler 703 sayılı KHK’nın geçici 16. maddesi uyarınca halen yürürlüktedir. Başkanlık satım ve bağış gibi özel hukuk işlemleriyle üçüncü kişilerle hukuki ilişkiye girmektedir. Bu işlem türleriyle özel kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınır kültür varlığı niteliğindeki yazma eserlerin mülkiyetini kazanmakta ve böylece söz konusu eserler kamu hizmetine tahsis edildiğinde kamu malı haline gelmektedir.

KAYNAKÇA

- AKYILMAZ, Bahtiyar / SEZGİNER, Murat / KAYA, Cemil: *Türk İdare Hukuku*, 12. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2020.
- BÖLÜKBAŞI, Mustafa Oğuzhan: “Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemindeki Bakan Yardımcısı ile Önceki Sistemdeki Bakan Yardımcısı ve Müsteşarın Kıyaslanması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2021, Cilt 12, Sayı 1, s. 287-303.
- CUNBUR, Müjgan: “Yazma Kütüphanelerimiz Bugünkü Durumları ve Meseleleri”, *Türk Kütüphaneciliği*, 1970, Cilt 19, Sayı 1, s. 3-17.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan: “Hukukumuzda Kamu Tüzel Kişiliği Kavramı ve Kıstasları”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2016, Sayı 7, s. 373-398.
- EREN, Fikret: *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014.
- GİRİTLİ, İsmet / BİLGİN, Pertev: *İdare Hukuku Dersleri*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1979.
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref / TAN Turgut: *İdare Hukuku, Cilt 1 Genel Esaslar*, 13. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- GÜLAN, Aydın: *Kamu Mallarından Yararlanma Usullerinin Tabii Olduğu Hukuki Rejim*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999.
- GÜNDAY, Metin: *İdare Hukuku*, 11. Baskı, İmaj Yayınları, Ankara, 2017.
- İSBİR, K. Begüm: *Kamu Tüzel Kişiliği*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017.
- KOZAN, Tuğçe: *Türkiye’de Yazma Eser Kütüphanelerinin Organizasyonu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2016.
- LYNN, M. Stuart: *Bilgi Ortamının Değiştirilmesinde Dijital ve Dijital Olmayan İşlemler Arasındaki Münasebetler Konusunda Açıklamalı Teknik Terimler Sözlüğü*, (Çev.) İLEMİN, Necla / BÜYÜKKIRCALI, Necla, T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı Yayını, Ankara, 1994.
- ÖZAY, İl Han: *Günüşiğinde Yönetim*, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2017.
- ÖZEL, Sibel: “Türk Hukukunda Kültür Varlıklarının Mülkiyeti”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2018, Cilt 24, Sayı 1, s. 215-238.
- RUKANCI, Fatih: “Kültürel Mirasın Gelecek Kuşaklara Aktarılması ve Tanıtımında Yazma Eser Kütüphaneciliği”, *Erdem Dergisi*, 2018, Sayı 74, s. 99-116.
- SEFERCİOĞLU, Necmeddin: “Milli Kütüphane’nin Devlet Teşkilatındaki Yeri”, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 1988, Cilt 2 Sayı 1, s. 1-2.
- SEVER, D. Çiğdem: *Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında İdare Hukukunda Kanuna Dayanma İlkesi*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2021.
- YASİN, Melikşah: “Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Türk İdari Teşkilat Hukukuna Etkileri”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, 2019, Cilt 36, Sayı 1, s. 315-333.
- YILMAZ, Bülent: “Türk Milli Kütüphanesi ile İlgili Güncel Durum Üzerine”, *Türk Kütüphaneciliği*, 2019, Cilt 33, Sayı 3, s. 165-167.